

JURNAL.

PENTRU RESPÎDIREA SCIINTELOR NATURALE ÎN ROMANIA

Redigeat

de

Professor Dr. Iuliu Barasch și D. Ananescu.

Coprire: Cursul cailorū.— Ceva despre observațiuni meteorologice.—
Pesele vânător.— Propagația plantelor.

CALULŪ.

Cursulū cailorū.

Deja în secolul al XII, a esistat în Anglia, joculū cursulū cailorū (turfū). În secolū mai

de pe urmă, acest jocū s'a regulat și s'a fiesatū pentru dēnsulū, diferite dille în diferite locuri. Joculū cellū mai vestit se face la 29 Maiū, pe câmpulū de la Epsome și se numescū Derby-

Turf; mai t^otă populația Londrei, al acestei capitale de 2 milioane suflete, este adunată acolo: De la lord^u și ducă p^{en}ă la țigan^u, toți sunt prezenți, chiar parlamentul nu lucr^{ed}ă în acea zi. Caii care figur^{ed}ă în acest^u turf^u, mai toți nu s'au arătat^u în altă parte; cu t^ote acestea se înt^{em}plă și incelăciuni, că proprietarii unor cai, care au fost și în altă parte, le vâpsesc^u părul, schimbă numele și fac^u astfel^u în căt^u nu i cun^osce niminⁱ.

Viața cailor^u, care sunt determinați pentru turf^u, este pentru t^otă lumea un^u mister^u. A- ceea ce se înt^{em}plă într'un grajd^u engles^u, dice *Alphonse Esquiros*, este un^u mai mare secret^u pentru lume, de căt aceea ce se petrece într'un harem^u turcesc^u. Asta se esplică f^orte lesne, fiind-că este sciut^u că se fac mari prinsi^ori pentru aceste cursuri de cai; unⁱ pun^u sume mari și se prind că cutare cal^u va căștiga și alții g^{ag}ia^đă eră sume mari că va perde. Așa d^{er}ă partidele contrarii se feresc^u p^{re} mult^u una d'alta și 'l^u țin^u tot ascuns. Mai'nainte s'a și înt^{em}plat^u că acela, în interesul^u căruia era ca calul să nu căștige, a căutat^u prin felurimi de mi^đl^oce să nu p^otă fugi în ziua ac^{es}ta cu iu^{te}la cerut^ă. Ba încă s'a făcut^u pe ascuns^u attentate pe viața acestor^u caii și stăp^{en}iilor lor erau siliți să d^ormă ei însuși în grajd^u căte-va zile înainte de ai duce la cursă, țin^{en}d pistole încărcate în mână, dând a gusta cănilor apa destinată pentru b^{eu}tul cailor, ca să nu fie otrăvită. Este interesant^u că în dimineața zilei otărite pentru turf^u, circula^u felurimi de vorbe pentru caii cursei. Unⁱ șoptesc la ureche: calul^u cutare n'a dormit^u bine astă n^opte; calul^u cutare nu era vesel^u astăzi. Prin aceste vesti neodihni t^ore, vor să descorăje^{de} pe adversarii lor. Dar într'adev^{er} premiile de două, trei, patru și șese sute de galbeni, cari se dau calului birutoriu, nu sunt nimic^u pe lâng^o reputația cea mare ce căștigă proprietarul un^u asemenea cal^u. Sunt mulți lordi, care cheltuesc mulți bani, sume mari, numai să biru^{es}că, măcar^u o dată, la Derby-Turf^u, și cu t^ote acestea n'au putut^u să ajungă la ac^{es}ta; căci ac^{es}ta este un^u lucru de noroc^u.

În ziua acestei lupte, se adună la un^u loc otărit, nisce samsari deosebiți (betingmens), care se numesc^u cercul^u încântător^u; d^{er}ă aceea care sunt vestiți pentru jocurile acestea și care pun câte o dată t^otă averea lor^u pentru un^u cal^u, ocupă un^u loc^u în parte. Lâng'o galerie mare se află ca un^u fel^u de pivniță, unde se află o balanța. Fiă-eare jak^u (băiat care umblă călare) trebuie cântărit^u mai nainte; căci unul^u nu trebuie să cântărească mai mult de căt^u 8 și jumătate petre (o p^{et}ră are apr^opce 6 oca). D^{er}ă în realitate cea mai mare parte a acestor jak^u (băeți) cântărește numai trei sau 4 petre, și restul^u ce lipsește p^{en}ă la 8 petre, se implinește cu greutate de plumb^u, cu scop^u că toți să aibă aceiași greutate, spre a nu cântări un^u mai mult de căt^u cell^u-l-alt^u. Dup^o ce s'a terminat^u operațiunea ac^{es}tă, contabilii curăță arena de spectatori.

P^{en}ă când Erolul^u nu comănd^{ed}ă „Go!“ (dutie!) se m^{es}oră bine un^u cerc^u imens^u de mare care este arena, se încongi^oră cu fringi și toți spectatorii se pun^u în mi^đlocul^u arenei. În anul^u trecut^u s'a înt^{em}plat^u că un căne s'a strecorat printre public și când călăreții au început a alerga în arenă, ell^u a alergat printre public^u într'un^u mod^u paralel^u cu arena. Negreșit că publicul^u engles^u l'a aplădat^u mult^u, dar ec^o că și în anul^u acesta tot în ziua lui Derby-Turf s'a ar^{et}at^u tot un^u căne, care a alergat și acum și a adunat^u din nou o mulțime d'aplaude; mulți din englesi au pretins^u că acesta era tot cănele din anul trecut care, dup^o ce a gustat dulc^{es}ța applaudelor, a alergat dup^o d^{en}sele și ast-timp^u, p^ote c' a vrut să v^{ed}ă numele se^u repetat în jurnale ca în anul^u trecut^u; căci dup^o teoria metempsichosei (călătoria sufletelor în deosebite corpuri) a lui Petagora și a amatorilor Psychografului, se p^ote că sufletul^u un^u jurnalist s'a r^{et}ăcit în corpul acest^u căne, atât de lacom^u dup^o publicitate.

Mai toți alergătorii cursului, ajung^u la locul^u final otărit, într'un^u timp^u; diferența pentru cell^u d'ânt^{ei}u este așa de mică în căt^u englesii o numesc spațiul^u a un^u jumătate nas^u (half a nose); cu t^ote acestea, acest^u mic^u spați^u otă-

resce pentru câştig şi pierdere de sute de mii de galbeni! Fiă-care Jockey are un număr şi numărul acesta care a ajuns la spaţiul unei jumătăţi de nas mai înainte, se suie îndată printr'o maşină peste înălţimea arenei ca să fiă vizibil de toţi, tot d'o dată bate telegraful şi raportează la toate jurnalele din Britania-Mare.

Dar, precum de multe ori la o concurenţă între oameni biruesc tocmai acela care a avut mai puţin şanţia de reuşire, aşa este şi la cursul cailor; de multe ori telegraful raportează că un neadevărat cal (un wrong horse) adică: acela de care nu s'a speriat nimeni, a câştigat.

Dar este şi d'unu interesu mare a urma educaţiunea acestor cai celebri care ajung în Anglia la o reputaţiune mai mare istorică de cât mulţi oameni celebri d'acolo.

Présila acestor cai este într'un oraşel foarte micu anume Newmarket. În acest oraşel se află o singură casă mare, asta este aceea a clubului amatorilor de cai (Jockey-Klub) d'acolo; în acest stabilimentu se află o mare bibliotecă, care este însă plină numai de opuri care tractează despre cai. Tradiţiunea dice că cauza de ce Newmarket are această preferinţă este că încă în secolul reginei Elisabete când Philipp II din Spania a trimis acolo famosa sa „Armata“ care s'a înecat totă la ţermurile Britaniei, atunci ai scăpatu în nofă câţiva cai arabesci din această armată şi locuitorii de la Newmarket i au împerechiatu cu iepe engleze. Dar şi locurile şete immense d'impregiurul Newmarketului sunt făcute tocmai pentru eserciţiul cailor de cursu. Cuantitatea ovézului care se consumă pe fiă-care septemână în Newmarket, este unu ceva necredibilu. Cellu mai mare posesorū de cai de luksu, este acum acolo Lordulū Stamford care posedu 93 cai de luksu. Fiă-care calu are servitorul (groom) lui, cearşafurile, mantelele, periele şi peptenele sêlle, în fine o întrégă celulă pentru toaleta lui ca un hudoar de dame; cei mai preferiţi primesc şi portocale, pesmeţi şi felurimi de plăcinte. Acesti cai așa de îngrijiţi ca o da-

mă delicată, au dobândit şi capriciuri de dame; unii au o slăbiciune pentru o pisică, alţii pentru un căţeluş. S'a vădut cai înfocaţi căroră, le a venit chiar pe arenă capriciul şi n'au mai vrut se mergă înainte; alţii n'au vrut să facă nici un pasu până nu le au adusū obiectul tandreţei lor fiă un căne sau un mielū.

Toţi cai nobili englezesi de sânge curat (pur sang) se tragū din trei strămoşi alle căror nume sunt înregistrate în genealogia cailorū de la Newmarket, aceste nume sunt: Darley Arabian, Flying Childers şi Godolphin Arabian. Un calu de curs merge acolo numai până la vârsta de 8 ani, pe urmă, rămăne în grajdū pentru prăsilu. Imperechiera acestor cai se urmăde în luna lui Ianuarie şi iepe rămăne în toate 11 luni alle sarcinei sêlle, liberă pe câmpu. În toţi anii se vîndu mînzii d'acolo printr'o licitaţie publică câte o dată pentru unu preţu fabulosu: așa s. e. a cumpărat în anul 1860 colonelu Towneley un mînzū pentru 1500 livre sterlinge (3200 galbeni).

Dar mînzii au încă a lucra multu până când devinū cai de cursu. Fiă-care mînzū la vârsta de 2 ani este datu la unu pansion întocmai ca băieţii la noi.

Maestrul pensionului este unu întreprenorū (trainer) particular care a făcut din educaţiunea cailorū o specialitate, o misiune a vieţii sêlle. Ellu întrebuintează în scôla sa metoda lancasteriane, cu monitori etc. adesea mînzul tēner ia învăţătura de la calulū bătrān. Dar şi corpulū mînzilorū este obiectul educaţiunei. Când s. e. gîtulū sau umerii lui sunt pré groşi, atunci lu învălescū cu cearşafuri calde, ca să transpire bine, atunci se perde grăsimea de prisosū; printr' această eserciţie sistematică şi o metodă a nutririi convenabilu, vinele calului devinū elastice şi tari ca oţelū, şi pelea lui se face netedă şi lucitoare ca mătasa fină. Un trainer care este un maestru bunū, pôte să schimbe unu calū ast-felū în cât stēpanulū însuşi să nu'lu cunoscă.

B.

(Va urma)

CEVA DESPRE OBSERVAȚIUNILE METEOROLOGICE.

Mulți și imaginează că decă are cineva un barometru, poate să scie mai înainte de sigur schimbările timpului; asta este o erore. Barometru o scie mai tot d'auna, dar acela care ține barometru în mână, n'o scie tot d'auna, căci se cere o combinațiune d' observațiunii barometrice și termometrice ca s' ajungă cineva la un rezultat esact.

Englesii s'au ocupat în timpul nostru mult cu studiul barometrului într'un mod foarte important pentru ei; adică a afla într'un mod sigur prin barometru sosirea unui vânt tare sau unui uragan c'o di sau două zile mai înainte. Biuroul meteorologic din Londra care este într'un raport cu 20 stațiuni meteorologice engleze și se se streine, a ajuns după multe studii și observațiuni a pute anucia navigatorilor mai înainte sosirea vânturilor violente pe mare; după acestea guvernul englesu a însărcinat pe amiralul Fitzroy d'a pus pe țărmurile Angliei nise telegrafe anunțătoare uraganelor. Aceste telegrafe sau semnale consistă într'un stălp mare de care atâră un tringhiu și un pătrat: decă virful triunghiului este sus, însemnă că un uragan va veni de la Nordu, decă virful este jos, însemnă că va veni de la Sudu. Decă se vede numai pătratu, e semn că vintul va veni din toate colțurile; decă lăngă patrat se vede și tringhiul cu virtu în sus, este un semn că începutul uraganului va veni de la Nordu etc.

Ordinul acestor semnale se dă tot d'auna de la biuroul meteorologic al capitalei; la 6 Februarie 1861, s'a dat cellu d'ânteu semnal de vânt de la Londra la țărmurile Mării Britanie. Dar mulți din căpitani de corăbii au risu d'aceste semne (precum omul practic, empiric, ride tot d'auna de cellu teoric), dar acest risu desprețitor îi au costat mult, căci multe corăbii s'au spart și s'au perdat în uraganele care au avut loc pe toate țărmurile Angliei în a doua di.

D'atunci încoe, navigatorii au și început a avé mai mult respect înaintea semnelor biuroului meteorologic din Londra, ba încă în mai

multe porturi de mare unde aceste semnale n'au esistat, le au făcut pe costul lor.

Amiralul Fitzroy a formulat nise regule pentru aceste observațiuni; este însă adevărat că aceste regule au valorea lor esactă numai pentru Britanie Mare, și chiar în Britania Mare, biuroul este în stare a predice numai uraganelo care se întinde peste o mare parte a țerei și provin dintr'o causă generală, dar nu și pe cele mici locale care provin dintr'o causă locală; și chiar această predicere nu poate să fiă mai mult de cât pentru două zile mai înainte. Dar când o furtună anunțată întârziată, atunci este tot d'auna mai violentă și mai durabilă.

Mulți și imaginează că înălțimea colonei mercurului în barometru este un semn sigur pentru un timp frumos; asta este iar o erore, căci nu pozițiunea absolută a colonei, ci modul schimbării s'elle este important în chestiunea predicerei timpului, adică cu care înțală colona s'a urcat sau a scăzut, de aceea observațiunile barometrice în acest biurou se fac la fiă-care oră. În genere domnesc aici regulile următoare:

O înălțime de 30 police, anuncie un timp frumos durabil când această înălțime rămâne constantă și nu se schimbă.

Când barometrul d'o dată se suie repede, atunci este un semn ca timpul se va schimba.

O cădere încetă ($\frac{1}{10}$ police într'o oră) însemnă că schimbarea timpului se va urma încet și că va eși un mic vânt, dar decă barometru cade repede ($\frac{1}{10}$ police într'o oră) atunci va veni curând un uragan mare și periculos pentru navigatori.

Decă barometrul cade pré jos, atunci trebuie observat tot d'o dată și termometru, decă termometru e jos, vintul va veni de la Nordu, decă e sus, vintul va veni de la Sudu.

Este o regulă generală că, o căldura mare, un frig (ger) mare, o ploie tare sau tunete și fulgere lungi, anuncie tot d'auna un uragan mare și periculos.

În climatele nordice, vântul de Nord-ost (Kri-
vețu) face că mercurul barometrului să se suie,
pe când vântul de la Sud-Vest îl face să cadă.

Cu cât vântul care va veni, va fi mai tare,
cu atât căderea barometrului este mai adîncă.

Cu cât aeru e mai umed, cu atât mer-
curul e mai jos.

Când barometru nu e pré sus (are o înăl-
țime de mijloc) și thermometerul este jos, atunci
va veni un vânt de la nord-ost cu pucină ploie.

Când barometrul cade și thermometerul e sus
(arătând căldură) atunci va veni un vânt Sud-
Vest cu multe ploii.

Un vânt tare care s'arată într'un mod
tôrte repede, anuncie în climatele calde de multe
ori un cutremur; acesta s'a întemplat la noi în
noptea de la $\frac{3}{15}$ Octombrie când, după multe zile
senine s'a uscat în dată pe la orele 8 seara, un

uragan de la Nord-Ost care a ținut pînă la me-
diu-noptei, apoi la orele 2 și 20 minunte după
mediu-noptei s'a întemplat un cutremur destul
de tare în trei sguduiri mergînd de la Est
cître Vest, între care una a fost destul de tare
și de simțitoare.

Deja Humboldt a observat că, o cădere tare
și repede a barometrului fără vînt, și alte cau-
se, anuncie mai tot d'auna un cutremur.

Din cele șise aici este învederat că, nu e
așa de lesne a face observații barometrice
spre a afla dintr'ensele scirea despre natura tim-
pului care va veni. Căci se cere pentru acesta
o combinație de observații barometrice și
thermometrice făcute adese-ori, ș' o combina-
une de rationamente logice cu care nu este do-
tat (îndeștrat) fiă-care.

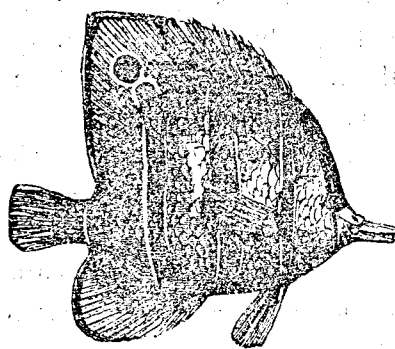
B.

PESCELE VĚNĂTOR.

În regnului animal, în această împărăție ma-
re, mai mare de cât tôte, există în genere
numai două clase de ființe adică, cei apă-
sători și cei apăsați, vicleni și simpli, sacrifi-
catori și victime. Paiagenul gonesce musca și
este gonit de către unele passeri care dau
preferințe carnei de paiageni; aceste passeri sunt
gonite și mușcate d'alte passeri
carnivore care, la rândul lor sunt
omorite de către vîntor, care
erăși la rândul seü este pôte apă-
sat de stêpanul seü seignorial, care
este și el apăsat pôte de că-
tre un stêpan încă mai mare,
și așa ne arată regnului animal
spectacolul unei vîntore gene-
rale, un: *bellum omnium contra om-
nes* (un rebel al tuturor în contra
tuturor) cum șice Hobbes. Un tablou trist, dar adevêrat!

Acastă idee ne a venit la numirea pescelui
vîntor, despre care vorbim acum, care este do-
tat c'un deosebit instinct de viclenie.

Acestu pesce mic d'o mărime de 7-8 po-

Pescelul vîntor (Chelmon rostratus).

lice, trăiesce în apele Indiei și este foarte remar-
cabile prin modul cu care ellu și câștigă hrana
din tôte dillele. Ellu trăesce cu raci mici și
cu insecte, mai cu sêmă cu furnici, dar fiind-
că ellu se află în apă și aceste animale staü pe
plantele care se află sus la malul apei, éccö ce
face. Ellu are o limbă foarte liberă, pe care o
apasă în contra cerului gurei care,
la acest animal este sepat ca un
sgiabü și astu-felü este ellu în sta-
re a asvirli spuma la o înălțime de
3 și 4 picioré. Când ellu vede că
animalele de care are poftă, se a-
flă pe plantele de la marginea a-
pei, se apropie acolo încet și cu
o mare precauțiune; când a aj-
junsu acolo, asvirle peste malü o
cuantitate mare de apă (ca dintr'o pompă),
peste aceste animale, care nefindü pregătite
la acesta, le sperie și cadü josü în apă, atunci
ellu este gata cu gura deschisă, tocmai în lo-
culü unde cadü ca să cadă drept în gură; dar
ca un pompier esersatü, ellu nimeresce tot d'au-

na bine: érá dacá a greşit vr'o datá, atunci începe operaţiunea din nou cu o mai mare atenţiune şi negreşit cá reuşeşte.

Sunt duoe feluri de pesci vênători, adicó: *Toxotes Jaculator* şi *Chelmon rostratus* (veđi alăturatele figure). În Kina, India şi Batavia, ómenii ţinú acesti pesci în vase umplute cu apă de

mare; în vase pun nuele lungi ce staú afaró din apă, pe vírful nuelelor pune insecte şi este o petrecere plăcutá a vedé cum pescele asvirle apa peste insecte, le attinge, le dá jos tocmai în gura lui şi le şi máuencá; atât place omului spectacolul vicleniei biruitoare, ş'atunci applaudele sunt gata; éra din contra atunci *vae victis*.

B.

PROPAGAŢIA PLANTELOR.

ARTIC. VII.

Sá trecem acum la propagaŷia plantelor unde vom găsi minuni şi mai mari. Fiá-care ramură este o plantá, fiá-care fóie chiar este un vegetal şi póte forma un totú organic unde viaŷa va avea áncé caracterele sélle deosebite. Asstá divisibilitate a unei fiinŷe alle cárei fragmente diverse devin pe rând indiviđi, avénd acelé-şi cualităŷi ca şi alle tótolui, este comune poplului printre animale.

Dar nu este acella miđlocul cellú mare, miđlocul mai universal întrebuinŷat de Naturá pentru reproducŷia vegetalelor. Arta a găsit o mulŷime de miđloce ca să scurteđe, ca să ŷicú aşa, copilária unei plante, prin altoire, butaşi. Natura urméđá unú altú drum, ea nu fracŷionéđá lucrá-rile sélle şi nu întrebuinŷéđá bucáŷi mici pentru a constitui tóturi. O lucrare cu cheltueli nuóe este aceea care o costá mai pucin. În nesbeibila sa avuŷie ea respándeşte germeii cu abundanŷie şi ea să fiá conformi cu tipul primordialé, printr'o successiune ne ínterruptá, ea face să nascá dít'r'aceia chiar care aú eşit din *Atot puternica sa máná*. Hermtoruditismul trebuia să fiá accordat la nisce fiinŷe care vedú tóte scenele esistenŷei lor grámáduindu-se în strámtul local unde cea din ánteiú dintre tóte a pus în mişcare mecanismul organizaŷiunii lor. Aşa astá classá coprinde cellú mai mare numărú de vegetale, unele sunt androgine: ceea ce face asemenea să se índestuleđe singure în actul reproducŷiunii. Pucine sunt reduse la un singur secşú şi acellea sunt áncé destinate a trái în vecinátatea indiviđilor care posedá secşul correspo-

dent, şi nunta se face prin miđlocirea altora. Sufierea vânturilor şi sborul repede al passerilor favorisá apropierea secşelor, la care distanŷia pare cá pune obstacol. Insectele asemenea care vin să caute prada în ántru florilor, ca óspeŷi reconsoctóri se'nsárcinéđá d'a negoŷia unrea ospétarului care le a permis să şéđá la masá.

Dar éccó momentul când Natura, îngrijitóre d'a face nemuritóre uvragele sélle, va să ne arate miracole. Sórele de primáverá mai pucin oblic face să se sue în vegetale un suc mai bogat; tóte se apropie, tóte se propagá repede pe suprafacia globului. Pentru cá patrupelele, reptiliile şi insectele pe pámént, passerile pe frunđe, contribuiesc prin amorurile lor la crescerea speciilor animale; pentru cá noii consomatori sunt în ajunul d'a apare, trebuie ca regnul vegetal, supunându-se la acelléşi legi, să repará perderile ce a făcut.

Nunŷi încántátóre se pregátesc în selbe (pá-duri) şi văi, pe munŷi, pe colline şi'n câmpii.

Florile se arată însocite d'o fragedá şi suriđindá verdéŷá. Assemenea c'o colóná uşure, acellia spre s. e. care pórtá patul lui Ulysse, pedunculul (códa florii) supportá patul nupŷial. O strălucită corolá'í dá perdele de colorí virgine, saú plăcut amestecate, şi aurora cu degitile sélle de rosá a revársat esenŷa sa. În acest asilú misterios se celebréđá hymenul plantelor; acolo se desemnéđá imagina plăcerei, astá dulce şi fugitivá sguđuire a fiinŷei chimatá de *Bunátatea conservátóre* pentru propria sa reproducŷiune.

Índatá ce bobocul generator este gata a se aráta, tot ceea ce lú apropie pare însárcinat a

veghia asupra sôrtei sêlle. Pârțile esențiale sunt protegiate d'o corônă de petale susținută de caliciu ca d'unu qidū de erbă verde. Fiind că petalele au ôre-care analogie cu foile de care erau învelite în bobocū, elle dau germenu-lui serviciile ce le au datū și lorū acellea. Forma lor cam concavă reflectă rașele sôrelui asupra socilor puși în centrul ei. Strânse împre-giurul antherelor și stigmatului ca nisce matrô-ne discrete, favorisă apropierea lor și adesea accsta are trebuință de grija lor officiôsă, ca să se pătrundă de praful preciosū care servă a le feconda; îndată ce acest actū misterios s'a ispră-vit elle se depărtedă, acrul se parfumă, perdéoa es retrage și lassă leagănul descoperit la priviri. Când fructul este d'o natură fragedă și delicată petalele sunt de desuptul embrionului, ca să i serve de manta, dar decă este destul de compactū (tare) ca să reziste la impresiunea nopșilor încă reci, atunci assicurate de sôrta sa elle se punū d'asupra lui ne având trebuință a'i da ajutorū. Acellași motivū le deslipesce după fecundațiunea germenului, căci o corolă deschisă este gata d'a se vestegi.

Preumblări deliciôsă, descoperiri mai ravisante (răpitóre) încă, ați început dar, pentru observatorul amicū al Naturei! Deja collinele înflorite și văile încatifelate au întins carmenii la apropierea sa. Muntele din sinul rocei acoperitū cu tufe, n făcut să lucescă la ochii sei trunchiul purpu-riū care, mai inocent de cât trofeele lui Milthiad, a turburatū adesea somnulū seū! Arborul care protege capul seū în contra focurilor sôrelui este un aliment pentru meditație; planta mai modestă care se caută și se descopere prin parfumu-l seū, îi descopere nisce miracole la care era deparie d'a se accepta. Ellū assistă la serbătórea Naturei și la hymenul fiișelor; cu lupa în mână ellū pătrunde subt adăpostul cellū mai depărtat al acoperișului maternū, și descopere în mai multe flori imagina a amorului s'a fidelităței conjugale.

Dumbrăvi, îndesiți frunșele împregiurul lui! Roca garuisite cu frunșă capri cu trompe miro-sitóre, ascundeți'lū de tóte privirile când e admișū la misterele vóstre! Patul nuptial al Naturei este plin de secrete, căci Natura când voeisce să cre-

ede o ființă, se retrage în locuri secrete, miste-riôsă și trage perdeoa

Nu vom uita că florile care nu se par a esista de cât pentru plăcerea vederei, sau pentru ado-rat, în general nu pörtă fructe, elle compensedă această lipsă prin esența mirosului și prin frumu-seșea lor. Lesne a se deslipi după trunchiū se află pretintindini sub pașii nostri și la 'nălțimea mă-nei nóstre; din contra florile plantelor legumi-nóse ș'alle arborilor fructiferi sunt în general necolorate, sau numeróse agregatiuni ne fac sin-gure mirosul simșibil. Lipsite d'un petiol lung elle sunt d'o scurtă durată. Între tóte, formele lor sunt mai pucin grațioșe, căci nu intră în compoziția corolei lor de cât un mic numer de petale, pe care încă penelul Naturei nu pare a se fi preumblat de cât cu negligenție. Ar șice ci-neva că ea nu întrebuintedă pentru această de cât remășiștile vâpșeelor ce au remas pe plan-cheta sa, după ce a colorat laléoa superbă, bogata anemone (dedeșelū), irisul (stânjinū) azuriū, și ro-sa, care este adevératul Venus al atelierului ei. Eccō cum preservă ea de mai multe pericole fruc-tele gustóse ce ne dă. Acestea sunt ca nisce copii ce ea trebuie să îmbrace bine în contra schim-bărilor aerului ș'alle timpurilor, dar cărora ea se pășesce bine d'a da rochiū măreșe sau parfuma-te, de frică ca să nu escite, printr'acest lucșū, cupiditatea trecătorului. Aste fiori cu pucină în-făcișare descéptă assemea în spiritul înțeleptului suvenirul ómenilor recomandabili care, mult timpū îmbrăcați în vestminte gróse și necunoscuți de contemporanii lor, le au lăssatū cu tóte acestea, fructe de sciințe și esemple de virtute.

Plantele, și mai cu sémă florile care nu se pot propaga prin semințe, prelungesc într'un modū ne-definit durata lor, dându'și vr'un june moștenitor pe care'lū cresc în secret ca să'i lasse frumuseșea și parfumul lor; elle 'lū ascund uneori în cali-ciul lor prolifer, alteori între solzi bulbilor, sau în butași rădăcinilor lor.

Nu este o convenință care n'a fost obser-vată într'aceste produțiuni fragile și durabile îm-preună. Elle aparțin, prin familii și prin speciū, la divisiunile anului; se gășesc pucine în timpul iernei, epoca în care nu mai părăsim locuința

nóstră, și când asprimea frigului împedecă emanațiunile odoriferante d'a ajunge la nările noastre. Cu tóte acestea iarna nu este cu totul lipsită. Fruntea sa albită se coronedă încă cu șiofrană, viorele, ghiocel, ciclamen și hepatice de tóte colorile. Modestă și grațiosă deputație care ni se pare trimisă de la confinele (otarele) imperiului vegetal, ca să ne anuncie apropiata întórcere a tot ce póte încanta simțurile nóstre. Parfumurile trebuind să fiă combinate cu căldura și neputând eși afară de cât prin acțiunea ei, florile de iarna sunt făr' odóre; pentru aceea cele mai multe sunt nefecunde.

Aste amenuute în care a intrat *înțelepciunea Ordonatrice* arată nisce intențiuni, al căror obiect este mai cu sémă ființa la care organele sunt mai bine dezvoltate. Pentru ce scop a roșit ea garófa și a umplut-o e' o dulce odóre? Pentru care sfârșit a tras ea conturul regalat al anemoniei (dedețel)? Ce ochi s'ar fi oprit pe frumoasa carnațiune a lălelei? În scurt, pentru om ea prepară atelierul vegetațiunei, sau cellu puciu a pastrat partea cea mai plăcută. Pentru noi distilă (strecóră) balsamul și esențele și le face să curgă de la stamine pենă la pistil; amestecă sau separă colorile ce le întinde peste petale și după ce a isprăvit opera sa le pune în drumul nostru, nu ca să'i facem elogiuri, precum se ascéptă un artist care

espune tabloul seú în public, ci ca să descepte în noi emoțiuni de plăcere și de reconosiință.

Dumueđeú prin plante ne vorbesce cu voce înaltă, pentru că invederat elle nu sunt lucruri întâmplătoare, ci create cu scopú.

Plăcute produțiuni! După ce am străbătut pământuri uscate, păstrandu-ne a mai străbate încă, ne am odihnit aprópe de voi și ne am oprit cu aceeași plăcere ce gustă călătorul când întâlnește un oasis în desertele Libiei! am simțit plăceri neesprimabile când ne am odihnit sub încântătoarele vóstre umbre. Voi ne ați prezentat pentru prima óră strălucitul fenomen al vieții: așa imaginile împrumutate din propria nóstră esistență ne au servit a descrie principalele acte ale vósire. Și cu tóte aceste ne a costat mult fiindcă v'am refusat simțibilitatea! Ah! de împărțiați voi acest darú cu noi, arare-ori contrariate în aplecările vóstre, aședate într'un aer liber. respândite într'un pământ roditor, fragede obiecte de amor și de dilicatețe, ați fi d'o mie de ori mai fericite de cât omu, pentru care astă simțibilitate este prea adessca amestecată cu amărăciune; Natura, făr'a se espune la dreptele nóstre reprobații, nu puté să se arate mai liberalé către voi.

Λ.

COMUNICAȚIUNI ȘCIINȚIFICE.

Epidemia Versatului ta Berbecii englesi, s'a arătatú pentru prima óră în anulú 1847; ea fu atunci introdusă în Englitera prin aducerea spre vëndare a unorú berbeci merinosú veniți din Danemarka. Astă epidemie a causat atăta pagubă în cât s'au temut d'o cam dată d'a vedé că dispare cu totulú specia ovină, astă bogăție a agriculturiei englese, și ca să întimpine reul a trebuit să alerge la mijlócele cele mai energice. Inspectorii bilciurilor și tégurilor fură autorisați a prinde și a omori tóte animalele malate aduse spre vëndare și suppunând pe proprietari la o amendă (ștraf) de 500 fr.

De la anul 1848, nic'o urmă d'acestú biciu nu s'a arătat și reul a fost dar mai úitat, când de curind s'a declarat în trupele de la Wiltshir. Aú alergat din nouú la mijlócele din anul 1847

și cu tóte aceste reul face în fiă-care și nuocé progrese; a căstígat țerrile limitrofe, Dortetshir, Hampshir, Berkshir etc. Medicii și Veterinarii însărcinați d'alú combatare sunt departe d'a fi d'accord asupra modulú de tratament și despre natura precațiunilor ce trebuie să'i oppuie. Unii laudă cu cea mai mare confienție altoirea ce alții considéră ca mijlocul de propagație cellu mai energeticú al epidemiei.

O întemplantare straordinarie a avut loc în luna trecută în cetatea Namur din Belgia. Un tresnet puternic a cădú în nóptea din 25 Septembrie asupra teatrului din acellú orașú și i a dat focú. Toți locuitorii aú fost desteptati făró veste și tóte casele aú fost tare sguiduite. Aduoa și ruiuile teatrului presentaú un spectacol tristú și attingător.